

№ 3-4 / 23

ОБРАЗ.М

Журнал
Національної
спілки
художників
України

Олег Перець,
художник, кандидат мистецтвознавства

ЖИТИ МИСТЕЦТВОМ РІДНОГО НАРОДУ

У липні грізного 2022 р. за допомогою зусиль харківського видавця Олександра Савчука побачила світ книга відомого полтавського мистецтвознавця Віталія Ханка «Опанас Сластьон». Це важливий культурологічний чин, завдяки якому було вперше гідно представлено українському загалу масштабну та яскраву творчу особистість класика національного мистецтва, чия доля була тісно пов'язана з Полтавщиною.

Зацікавлені полтавці мали змогу ознайомитися та придбати унікальне видання 20 серпня на презентації, яка відбулася в м'яльовничому дворі Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. Культурний захід став знаменною подією для нашого міста, на яку разом із пошанувачами

мистецтва прибули ті, хто втілював, усіляко допомагав та сприяв організаційно й фінансово в реалізації цього актуального видавничого проєкту у важкий час війни. У вітальних словах і доповідях відомих діячів сучасної української культури, промисловців і підприємців з Полтави, Харкова, Києва, що звучали на презентації, мовилося про значущість праці національних мистців різних історичних періодів у ствердженні та розбудові української державності від давнини до нашого часу. Голосно лунали слова вдячності за багаторічне інтелектуальне творче діло головному призвіднику культурної події, авторові монографії, знаному науковцю, нашому землянину – Віталію Миколайовичу Ханку.

У різноманітних культурологічних довідникових виданнях офіційною мовою насамперед повідомляється, що він – відомий мистецтвознавець, бібліограф, музейник, викладач, заслужений працівник культури України.

Перед тим, кому доля подарувала можливість особистого креативного спілкування та співпраці з Віталієм Миколайовичем, постає людина інтелектуальної праці, яка присвятила своє життя осяганню мистецького всесвіту передусім крізь призму творчості майстрів мистецтва Полтавщини.

Понад чверть століття самовідданої праці в Полтавському художньому музеї (спершу – на посаді завідувача відділу, а згодом –

▶ Віталій Ханко

заступника директора з наукової роботи) – це роки, присвячені невтомному дослідництву, популяризації та охороні культурно-мистецьких надбань українського народу. Це далеко неспокойне життя музейника, проведене не лише в архівах та бібліотеках, але й у постійних подорожах містами та селами краю в пошуках забутих мистецьких родин і осередків та в безпосередньому спілкуванні з мистцями-сучасниками. Це накопичення унікального мистецтвознавчого матеріалу, який для Віталія Миколайовича став основою для створення близько 3000 публікацій (книг, альбомів, каталогів і буклетів виставок, бібліографічних реєстрів і покажчиків, статей у наукових збірниках, альманахах, періодиці та енциклопедичних і словникових виданнях), що виходили в Києві, Полтаві, Харкові, Москві, Варшаві, Торонто, Лондоні й інших містах.

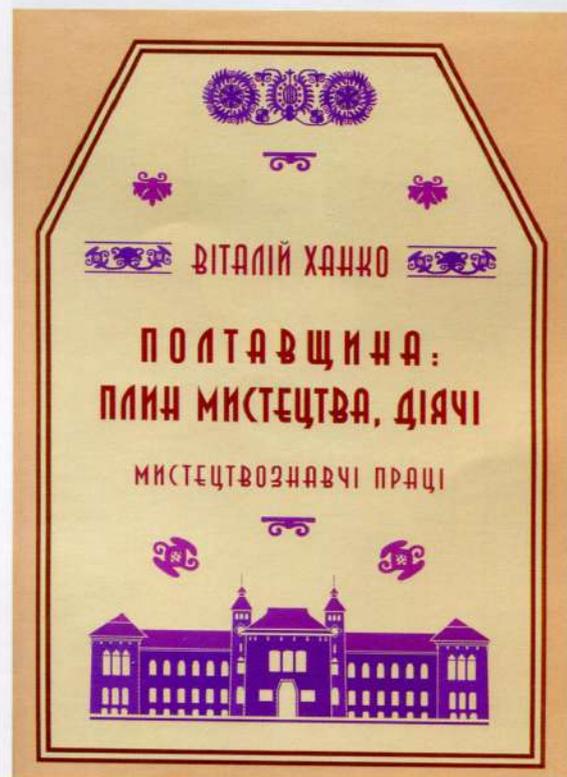
Свого часу здобувши ґрунтовну академічну художню та мистецтвознавчу освіту в Миргородському керамічному технікумі ім. М. В. Гоголя (відділення художньої кераміки) та Ленінградському інституті живопису, скульптури та архітектури ім. І. Ю. Рєпіна (факультет теорії та історії мистецтва), Віталій Миколайович багато років присвятив педагогічній діяльності, викладаючи мистецькі дисципліни спочатку в Миргородському керамічному технікумі, а потім як доцент у трьох університетах рідного міста.

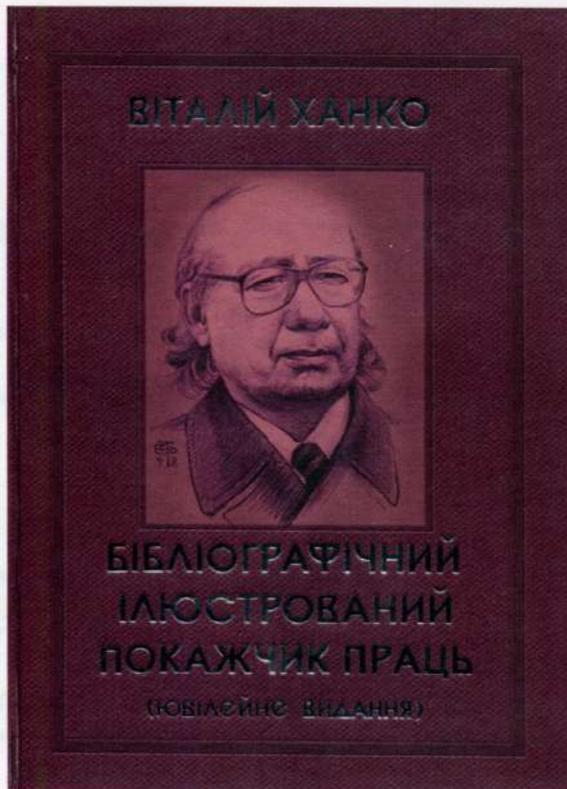
Роки викладання стали часом створення фундаментальних праць сучасного національного мистецтвознавства, у яких було акумульовано величезний унікальний науково-дослідницький матеріал, здобутий науковцем упродовж життя. Це, зокрема, такі видання, як «Словник мистців Полтавщини: Середина XVII – початок XXI століття» (2002), «Миргородський мистецький словник (кінець XVI – початок XXI сторіччя): Персоналії» (2005), «Полтавщина: плин мистецтва, діячі. Мистецтвознавчі праці» (2007), «Енциклопедія мистецтва Полтавщини: у 2 т.» (2014–2015), «Миргород як осередок керамічної освіти в Україні» (2021), монографія «Опанас Слатьон» (2022).

Дослідивши життя та діяльність Опанаса Георгійовича Слатьона, В. Ханко представив сучасникам взірць творчої особистості, що мислить на перспективу та здатна як ставити, так і креативно вирішувати різнопланові художньо-мистецькі й культурологічні питання всебічної національної розбудови в найскладніші періоди історичного розвитку спільноти. Створивши ілюстрації

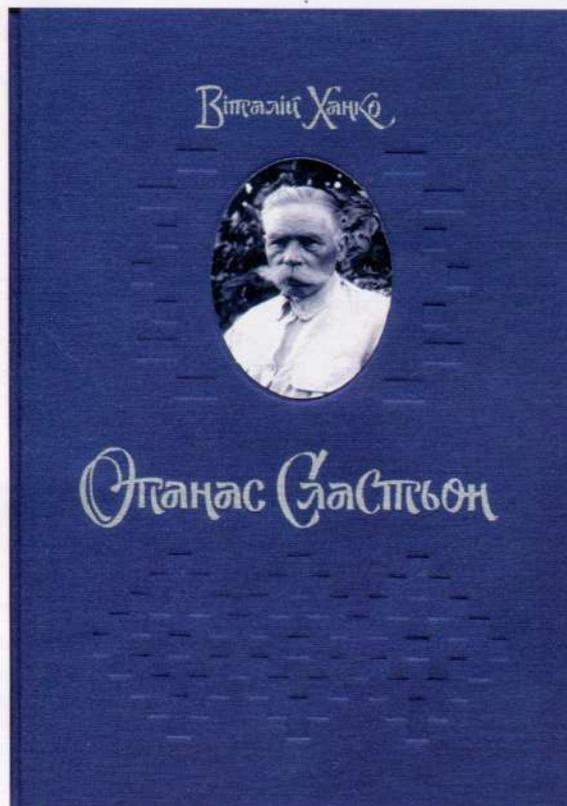

до історико-героїчної поеми Тараса Шевченка «Гайдамаки», тридцятилітній Опанас Слатьон показав себе талановитим художником, який цілком визначився у своєму творчому покликанні – явити світові самобутні українські образи. Ці образи бачимо на графічних аркушах великої та величної портретної галереї кобзарів, на полотні малярських творів, де розгорнулися барвисті краєвиди, постало народне буття і славна козаць-

ка минушина. У побудованих на початку ХХ ст. (за архітектурними проєктами Сластьона) будівлях земських шкіл, лікарень і амбулаторій, кредитно-кооперативних товариств, народних будинків і особливо в оригінальному ансамблі споруд Миргородського курорту, образ традиційного

архітектурного довкілля перевтілювався в перспективний національно-романтичний напрям – український архітектурний стиль. В орнаментальному декоруванні своїх архітектурних і керамічних творів класик українського мистецтва оживив філософію прадавніх символів.

Мистець вибудовував алгоритм свого життя за прикладом саможертвної долі Великого Кобзаря, з душевною відданістю беручись за реалізацію різноманітних проєктів як графік, артист-маляр, архітектор, кераміст, критик мистецтва, мистець-етнограф, виконавець народних пісень та козацьких дум, громадський і культурно-мистецький діяч та педагог.

Присвятивши 28 років свого життя викладацькій діяльності в миргородському осередку художньо-керамічної освіти, мистець-педагог, згідно зі своїми естетичними уподобаннями, заклав на Полтавщині основи школи, яка використовує методичні досягнення пізнього академізму як надійну основу для професійної художньої діяльності, орнаментальність та декоративність композиційної мови модерну й має за ідейне підґрунтя національно-романтичний напрям європейського мистецтва. Серед вихованців Опанаса Сластьона дослідник В. Ханко виокремлює артиста-майлора І. Северина, скульптора М. Гаврилка, співака М. Микишу, графіків Р. Лісовського, М. Погрібняка, П. Бутка, Ф. Кухаря, керамістів І. Українця, В. Трибушного, І. Бережного, Ф. Карикова, П. Шумейка, Ю. Чернегу, майстрів-монументалістів І. Падалку та О. Бізюкова, що увійшли в історію українського мистецтва ХХ ст. як представники бойчуківської школи.

Доба Української Народної Республіки та роки українізації стали періодом плідної праці для видатного українського мистця, котрий наполегливо вкладав у своїх учнів дух національного відродження. У той легендарний час формування загальнонаціональної мистецької школи в Миргороді активно розвивався унікальний осередок художньої освіти, що став і сьогодні є *alma mater* для численної художньо обдарованої молоді, поколінь майстрів, які творили і творять славу української кераміки.

Явивши людям ХХІ ст. величну постать мистця Опанаса Сластьона, вихованець миргородської школи Віталій Миколайович Ханко 30 листопада 2022 р. в Прес-центрі Полтавського художнього музею ім. Миколи Ярошенка представив свою наступну унікальну публікацію – «Віталій Ханко: бібліографічний

ілюстрований покажчик праць: ювілейне видання». Це своєрідний докладний звіт про творчу діяльність, що його дослідник склав на своє 85-ліття, відзначене 31 серпня.

Сама структура видання являє собою оригінальний авторський підхід науковця до самоаналізу професійної активності. Покажчик містить переднє слово; біографічну довідку; відгуки колег (члена-кореспондента Української вільної академії наук (Нью-Йорк), лауреата Національної премії України імені Т. Шевченка, доктора історичних наук Сергія Білоконя, академіка Академії наук вищої школи України, доктора мистецтвознавства Михайла Селівачова, члена-кореспондента Національної академії наук, доктора мистецтвознавства, доктора філософії, доктора богословських наук Дмитра Степовика, дійсного члена Академії мистецтв України, доктора мистецтвознавства Олександра Федорука, кандидата мистецтвознавства Олени Клименко, мистецтвознавця і видавця Остапа Ханка); реєстр наукових і науково-популярних праць з підрозділами: «Окремі видання», «Статті у словниках, енциклопедіях і довідниках», «Статті в наукових збірниках, альманахах і журналах», «Статті в газетах»; розділ про участь на наукових конференціях, наукових читаннях, симпозіумах, конгресах; літературу про автора; перелік мистецьких творів, що подаровані й нині зберігаються в Полтавському краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського; блок унікального ілюстрованого й репродукційного матеріалу.

Про доробок Віталія Миколайовича, який нині представлений у бібліографічному ілюстрованому покажчику праць, академік, доктор мистецтвознавства Михайло Селівачов сказав, що він «є міцним фундаментом, на якому можна ще довго будувати, розбудовувати, добудовувати нові напрями, моделі та сюжети історії рідного мистецтва».

Заслужений діяч мистецтв України, мистецтвознавець Георгій Шибанов, оцінюючи багаторічну самовіддану науково-педагогічну працю Віталія Миколайовича Ханка, стверджує, що завдяки його зусиллям в Полтаві з 1980-х рр. минулого століття існує новітня мистецтвознавча школа, очолювана ним.

Щиро вітаючи нашого видатного земляка з 85-літнім ювілеєм, бажаємо міцного козацького здоров'я та «довгії літа», сповнені повнокровного, кипучого творчого життя. Згадуємо правдиві слова академіка, доктора мистецтвознавства Олександра Федорука: «З усіх статей, абзаців, рядків вимальовується образ непересічного громадянина, культурного діяча, вболівальника за рідну куль-

туру, шанувальника великих національних традицій, постає багатогранний образ Віталія Ханка, який, тримаючи в полі зору цілість української культури, плекає і доносить велич окремих мистецьких явищ і фактів, а по суті велич імен творців, що працювали заради рідного народу, в ім'я великої України».

